

Gradnja »Neue Heimat« / Prešernove ulice

Radovljica, 1934
Vir: DAR

V Radovljici je za nemško uradništvo manjkalo 133 stanovanj, zato je gradbeno podjetje iz Celovca začelo graditi v nemškem slogu stanovanjsko naselje Neue Heimat - Nova domovina, najprej z 32 stanovanji, nameravali pa so jih zgraditi še 60. Leta 1942 so bili gradbeni načrti okupacijske uprave še zelo obsežni. V Radovljici, kjer je živel 925 meščanov, v Predtrgu 505 oseb in na Lancovem 194, so nameravali zgraditi mestno hišo, šolo, otroški vrtec, športno igrišče, dom za ostarele, mrliško vežico in parkirni prostor, poročali pa so, da potrebujejo še 200 novih stanovanj in barako za namestitev nemških uradov, ki so jih premestili z Bleda. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, gradbenega materiala in delavcev so v prihodnjem letu načrtovane gradnje opustili.

Vir: Okupatorjevi načrti prenove večjih naselij ... (avtor Ivan Križnar; Jeseniško okrožje med nacistično okupacijo

Poleg drugih del je treba tukaj omeniti še lepo, do kolodvora vodečo pot, ki leži med gostilnama Sticherla in Kosmatscha in ki jo tudi popravljajo; je to najkrajša pot od mestnega hotela do kolodvora, in nudi krasen razgled v Posavje in na Julijske Alpe. Zaradi sončne lege te poti bodo tam postavili tudi nekaj počivalnih klopi. V novem delu mesta izvršujejo tačas večje cestne gradnje; tako gradijo novo cesto k stanovanjskim hišam Nove domovine in neko drugo k mestnemu kopališču.

Karawanken Bote, 25. 04. 1942

Zborovanje županov. Deželni svetnik dr. Hinteregger je sklical župane radovljiškega okrožja na delovno zborovanje. uvodoma je sporočil zbranim županom, da je zaprosil dosedanji občinski komisar v Radovljici za razrešitev. Prošnji je bilo ugodeno in upravni posli okrožnega mesta so bili poverjeni glede na združitev Lesc z Radovljico radovljiškemu županu Fürederju. Deželni svetnik se je pri tej priliki zahvalil odhajajočemu občinskemu svetniku Babniku in mu izrazil priznanje za njegovo delo.

Babnik je prevzel civilno upravo lani v aprilu kot prvi občinski komisar radovljiškega okrožja. Mnogo, kar se je takrat storilo v Radovljici, je bilo storjeno na njegov pobudo in pod njegovim vodstvom. Govornik je omenil preimenovanje ulic, olepšanje mesta, gradnjo cest, razširjenje vodovodnega omrežja, otvoritev mestne knjigarne in še druga dela. Novi okrožni komisar Füreder je vodil prej občino Lesce. Vladni asistent Standhartner je govoril o izdajanju posebnih legitimacij in posebnih določbah glede potnih listov. Inspektor Seeleitner je kratko obravnaval najvažnejša prehranjevalna vprašanja Gorenjske. Višji inspektor Rachle je govoril o občinskih in hišno pravnih vprašanjih. Nekaj načelnih pojasnil o tem je dal še inspektor Steiner.

Vir: Slovenski narod, 07. 12. 1942

Stanovanja. Posebna pozornost se obrača ustanovitvi novih stanovanj, zlasti v okrožnem mestu. Dovršenih je že osem petsobnih in 24 štirisobnih stanovanj, v katera so se stranke že vselile. 32 stanovanj se gradi in so v surovem stanju že gotova. Še tekom leta se bo začelo z gradnjo 12 novih stanovanj.

Karawanken Bote, 24. 04. 1943

Op.: Nemci so od načrtovanih 92 stanovanj do konca leta 1943 zgradili 64 stanovanj, nato pa so porazi na fronti in pomanjkanje denarja ustavili gradnjo.

Kanalizacija je bila zgrajena v letih 1931-1932 od Fizkulturnega (prej Sokolskega) doma do postaje, med vojno pa je bila nanjo priključena še Prešernova ulica.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski; Radovljiški zbornik 1992).

Prešernova ulica, 1943

Vir: DAR

Op.: Na fotografiji se vidijo narejeni prvi štirje bloki »Neue Heimat« (april 1943).

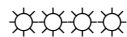
Prešernova ulica, 1943

Vir: DAR

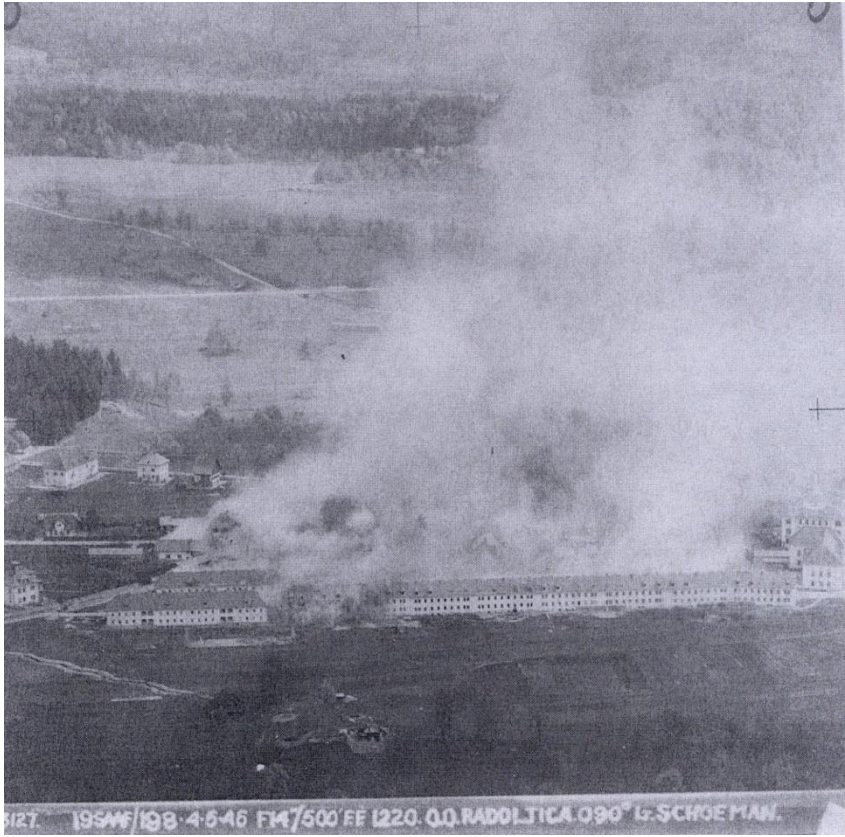
Op.: Na fotografiji se vidi še dolgi stanovanjski blok (jesen) 1943).

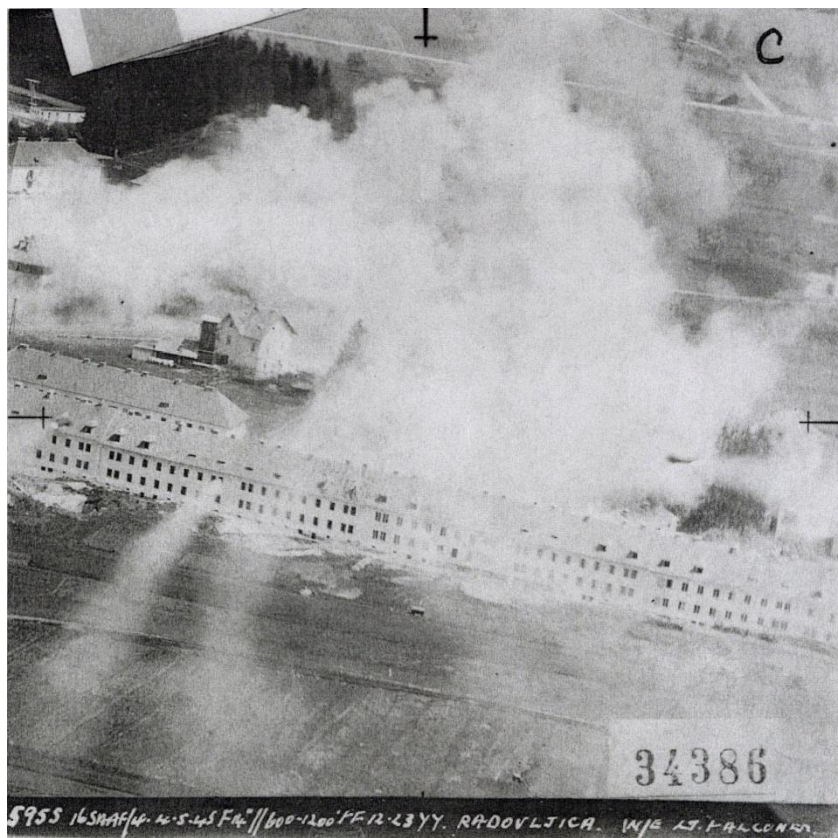
Na desni strani ulice so bile hišne številke: Prešernova 2 in Prešernova 4 (prvo stanovanjsko poslopje), Prešernova 6 in Prešernova 8 (drugo stanovanjsko poslopje), Prešernova 10 in 12 (tretje stanovanjsko poslopje). Za tretjim blokom je bila (preko ceste) Magistrova vila. Cesta je na levi strani Prešernove ulice s podhodom ločila stanovanjsko poslopje Prešernova 17 in Prešernova 19 ter dolgo stanovanjsko poslopje s sedmimi vhodi – hišnimi številkami: Prešernova 1, Prešernova 3, Prešernova 5, Prešernova 7, Prešernova 9, Prešernova 11, Prešernova 13 in Prešernova 15.

Skupaj 64 stanovanj; 8 petsobnih, 56 štirisobnih!

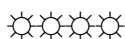

Bombardiranje Prešernove ulice

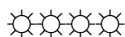

Bombardiranje Prešernove ulice, 4. 5. 1945
Vir: SAAF

Obrtniki v Prešernovi ulici, 1946: Lenart Gašperšič, krojač (Prešernova 7), Anica Kapus, krojačica (Prešernova 13) in Alojz Savnik, sedlar in izdelovalec ženskih torbic (Prešernova 2). /

Vir: Seznam obrti v Radovljici, 31. 10. 1946 (avtorica: Nada Holynski / Radovljiški zbornik 1992).

Povojna adaptacija stanovanj. Aprila leta 1946 so na pobudo takratnega župana Staneta Perca ustanovili gradbeno podjetje Megrad. Spomnim se da, da so bili med ustanovitelji: Vinko Magister, Franc Valant, Bruno Žbona, Franc Rotar, Anton Bajželj, Franc Mulej, Jože Klander, Tone Peinkirhar. Ostalih se ne spomnim. Prvi direktor je bil Vinko Magister, drugi pa moj oče Franc Valant (od 22. junija 1953). Za mojim očetom je bil direktor Naglič, ki pa je bil »politično kadrovan«.

Prva naloga novoustanovljenega podjetja je bila adaptacija in prezidava blokov v Novi naselbini. Med vojno »Neue Heimat« (Nova domovina). Kmalu so ulico preimenovali v Prešernovo ulico.

Vir: Napisal Franci Valant, p. d. Benč (julij 2016)

Podstrešna stanovanja. Čeprav je bila stanovanjska stiska velika, je bilo zanimanja za gradnjo hiš malo, še manj pa gradenj. V začetku leta 1948 je MLO poročal o izdelavi osnutka regulacijskega načrta nove Radovljice. V začetku leta 1952 je bil sprejet zazidalni načrt Radovljice, avtorica je bila ing. Grasselijeva. Ves čas nastajanja načrta je MLO spremljal delo in pošiljal predloge kot npr: da se terase od Kajuhove ceste do Sv. Ane pozidajo z vilami in uredi park, da se v državnih blokih ob Prešernovi ulici uredijo podstrešna stanovanja; da morajo biti načrtovane hiše na zahodni strani Prešernove ulice lične in enonadstropne, podobne vilam, zaradi zakritja »po nemškem sistemu« postavljenih zgradb itd. Gradnjo po novem zazidalnem načrtu so nato ovirali tudi lastniki parcel, ki jih niso hoteli prodajati. Za 26 stavb ob Prešernovi cesti je leta 1953 zaprosilo 17 interesentov, 3 pa so se že zgradile.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski, Radovljiški zbornik 1992)

Za kanalizacijo se v Radovljici premalo brigajo. Da je kanalizacija v Radovljici zelo slaba, je svoječasno že mnogo pisal »Jeseniški kovinar«. Kljub temu, da je bil takrat še čas, niso pomagala niti javna opozorila v tisku, niti kritika radovljiških prebivalcev. Tako je na primer ob velikih nalivih v Prešernovi ulici udarjala voda skozi razpoke v kletne prostore v taki količini, da so morali prebivalci ure nositi iz kleti imazano vodo, pomešano z gnojnico, da bi jim ta ne uničila hrane in drugih reči. Kakšno škodo bo napravila voda, ki se bo pričel taliti sneg, si lahko mislimo.

Vir: Gorenjski glas, 16. 2. 1952

Za ureditev cest v Radovljici. Na območju mesta Radovljica sta najbolj zanemarjeni Prešernova cesta in Gradiška pot. Prešernova cesta je bila v pozni jeseni na debelo posuta z gramozom, niso jo pa potem utrdili s cestnim valjarjem. Tako morajo stanovalci tega dela mesta že nekaj mesecev hoditi po tej razmehčani cesti, pri čemer si pešci kvarijo obutev, kolesarji pa zračnice.

Vir: Glas Gorenjske, 23. 4. 1955

Prešernova ulica, ok. 1960

Vir: Gasilsko društvo Radovljica

Op.: Prešernova 2 in 4, Prešernova 6 in 8, Prešernova 10 in 12!

Prešernova 19 - Kukič, 1963

Prešernova 17 in 19

Vir: arhiv Brane Kukič – Kuka

Živ-žav na Prešernovi ulici, ok. 1960
Vir: arhiv in foto Janez Pristavec

Prešernova ulica, 1961
Vir: arhiv in foto Janez Pristavec

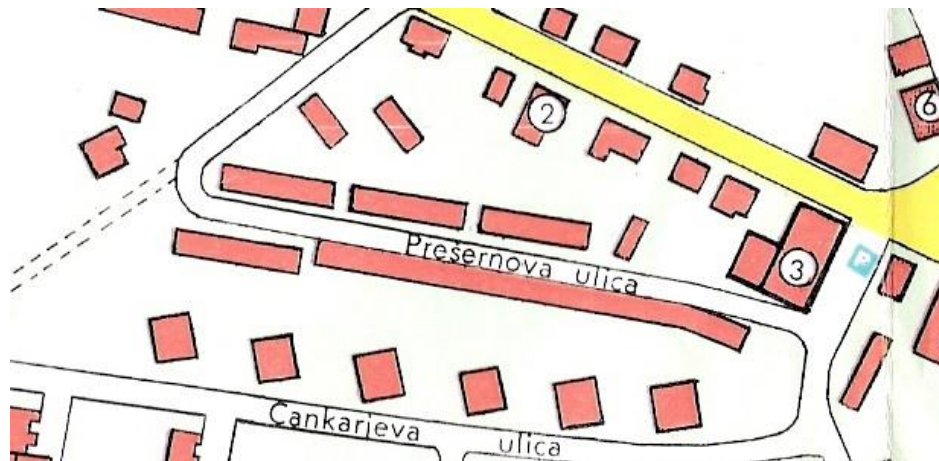

Prešernova ulica (z zraka), 1964
Vir: Foto kino klub Alpa Radovljica

Sonce, žoga, prostost! Kako je to privlačno in hkrati tudi potrebno za mladega človeka. Toda cesta in dvorišče je dostikrat za otroka tudi prvi začetek »stranpotov«, če ni ustrezne organizacije, oziroma nadzorstva staršev. Pozor torej – cesta je dvakrat nevarna!

Vir: Glas, 23. 3. 1966

Prešernova ulica, 1973

Vir: Načrt mesta Radovljica (risar Ropret)

Op.: Tloris Prešernove ulice se v tridesetih letih ni prav nič spremenil!

Prešernova ulica, ok. 1970

Vir: arhiv družine Mandeljč

Op: Prešernova 17 in 19, podhod, Prešernova 15 in 13.

Zadaj: Prešernova 10 in 12.

Prešernova ulica, ok. 1970
Vir: arhiv družine Vobovnik

Začetek Prešernove ulice, ok. 1975
Vir: arhiv družine Potočnik

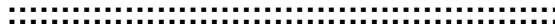
Začetek Prešernove ulice, ok. 1975
Vir: arhiv družine Pergar

Prešernova ulica (leva stran), ok. 1975
Vir: arhiv družine Pergar
Op.: Dolgi blok: Prešernova 7, 9, 11, 13, 15!

Prešernova ulica, ok. 1975
Vir: arhiv družine Pergar

Gradnja »Nove Prešernove«

Po pogovorih s prebivalci Prešernove ulice, se v arhitekturnem delu do leta 1987 Prešernova ni dosti spremenila.

Rušenje Prešernove ulice
Vir: foto Milan Vobovnik – Milč
Na sliki je rušenje Prešernove 13 in 15.

Rušenje Prešernove ulice
Vir: foto Milan Vobovnik – Milč

Gradnja nove Prešernove, maj 1995
Vir: foto Brane Kukič – Kuka

Gradnja nove Prešernove, maj 1995
Vir: foto Brane Kukič – Kuka

Prešernova 11-15
Vir: foto Brane Kukič – Kuka (30. 9. 1995)

V Radovljici obnavljajo Prešernovo ulico

Kriza, (denarna) suša - in 21 novih stanovanj

Čeprav je splošno prepričanje, da je v Sloveniji na stanovanjskem področju huda kriza in finančna suša, je radovljiškemu stanovanjskemu skladu oz. nekdanji občini uspelo v Prešernovi ulici zgraditi 21 novih stanovanj.

Radovljica - Novozgrajena stanovanjska stavba in poslovni prostori, v katere se je že preselila radovljiška ekspozitura Agencije za plačilni promet, nadziranje in informiranje, pomeni nadaljevanje obnove Prešernove ulice, ki je bila po nemškem vzoru zgrajena na začetku druge svetovne vojne.

V petek je bila pred novo stavbo Prešernova 13, 15 slovesnost, na kateri so predali ključe prvim stanovalcem. Osem stanovanj so kupile predvsem mlade družine, trinajst pa so jih namenili za reševanje zakonskih obveznosti radovljiške in blejske občine. Izhodiščna cena za kvadratni meter stanovanja je bila 1.345 mark, končna pa je bila zaradi večjega obsega del in dopolnitev gradnje za štiri odstotke višja. (Več na 5. strani)

• C.Z., slika: G. Šinik

Obnova Prešernove ulice
Vir: Gorenjski glas, 3. 11. 1995

.....

Zbral: Goran Lavrenčak (DAR)

Prvič objavljeno: 1. 9. 2016

Zadnjič dopolnjeno: 31. 12. 2017